

16.11.1998

 Euroopan komissio DG XI
 Pääjohtaja James Currie

LÄH.OS. 23.11.98 v

 Viite
 Hänvisning

Kirjeenne 14.9.1998/XI/022558

 Asia
 Ärende

**LIITO-ORAVAN LISÄÄNTYMIS- JA LEVÄHDYSPAIKKOJEN SÄILYTTÄMINEN
 SUOMESSA**

Vastauksena 14 päivänä syyskuuta 1998 päivätyssä, ja 21 syyskuuta saapuneessa kirjeessänne esitettyyn tiedusteluun esitän kunnioittavasti seuraavaa:

Luontodirektiivin säännöksen implementointi

Luontodirektiivin 12 (1) (d) artiklan säädetty direktiivin liitteessä IV a lueteltujen eläinlajien lisääntymis- ja levähdyspaikan suojelu on Suomessa pantu täytäntöön 1.1.1997 voimaan tulleella luonnonsuojelulailla (1096/1996). Muun muassa liito-oravan selvästi luonnossa havaittavan lisääntymis- ja levähdyspaikan hävittäminen tai heikentäminen on kielletty luonnonsuojelulain 49 §:n 1 momentissa. Luonnonsuojelulain säännösten rikkominen on rangaistavaa tahallisenä tai törkeästä huolimattomuudesta tehtynä tekona rikoslain 48 luvun 5 §:n nojalla luonnonsuojelurikoksena enintään kahden vuoden vankeusrangaistuksella tai sakolla. Mikäli teko on vähäinen luonnonsuojelun kannalta, ei sitä katsota luonnonsuojelurikokseksi, mutta se on kuitenkin tahallaan tai huolimattomuudesta tehtynä tekona luonnonsuojelulain 58 §:n nojalla rangaistava luonnonsuojelurikkomuksena sakkorangaistuksella. Euroopan komission DG XI oikeudellinen yksikkö on ottanut kantaa kirjeessään 25.2.1998/XI/003443 artiklan 12 (1) (d) täytäntöönpanoon siltä osin, että artiklalla on tarkoitettu kieltää myös muu kuin tahallinen hävittäminen tai heikentäminen. Suomi katsoo, että sen lainsäädäntö on direktiivin kanssa yhdenmukainen, koska myös pelkästä huolimattomuudesta tehty hävittäminen ja heikentäminen on kielletty ja rangaistava teko.

Liito-orava on arka yöeläin, jonka havaitseminen luonnossa on erittäin hankalaa. Laji merkitsee elinpiirinsä tunnusomaisilla ulosteilla, joita voidaan havaita puiden juurilla. Kuten edellä on mainittu, on luonnonsuojelulaissa kielletty "selvästi luonnossa havaittavan" lisääntymis- tai levähdyspaikan hävittäminen tai heikentäminen. Lain valmistelun yhteydessä komissiosta saadun epävirallisen tiedon mukaan luontodirektiivin artiklassa tarkoitetaan vain luonnossa selvästi havaittavia lisääntymis- ja levähdyspaikkoja. Tämä tulkinta otettiin huomioon luonnonsuojelulain 49 §:n sanamuotoa täsmennettäessä. Käsityksemme mukaan tällainen tulkinta on välttämätön myös siksi, että yleisten rikosoikeudellisten oppien mukaisesti teon rangaistavuus edellyttää tekijän tietoisuutta teostaan ja sen mahdollisista seurauksista.

Tapauksessa, johon kirjeessänne on viitattu, on saatujen tietojen mukaan ollut kyse siitä, ettei hakkuun suorittajalla ollut tietoa siitä, että kyseisessä metsässä oli liito-oravaesiintymä eikä tätä oltu havaittu hakkuun yhteydessä. Tieto liito-oravan esiintymisestä alueella olisi ollut metsäkeskuksen käytettävissä, mutta valitettavasti asia ei ole tullut esille metsänkäyttöilmoituksen tarkastamisen yhteydessä.

Liito-oravan laajemman elinympäristön turvaaminen

Suomen kanta on, että luontodirektiivin säännös, kuten sekä sen täytäntöön paneva luonnonsuojelulain säännös eivät yksistään turvaa riittävästi liito-oravan elinolosuhteita. Molemmat koskevat ainoastaan liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikan suojelua, joka käsitetään huomattavasti suppeammaksi kuin liito-oravan elinpiiri, joka saattaa olla urosoravalla 20-100 hehtaaria. Lisääntymis- ja levähdyspaikan on luonnonsuojelulain laatimisen yhteydessä tulkittu tarkoittavan pienialaista aluetta, vähintäänkin pesäpuuta ja sen välittömässä läheisyydessä olevia ruokailupuita. Se ei kuitenkaan tarkoita suurialaista metsää.

Liito-orava elää Suomessa pääasiassa talousmetsissä, eikä Maailman Luonnon Säätiö WWF:n julkaisussa *Liito-orava Suomessa, Suomen rahaston raportteja 8/1996* esitetyn karkean arvion mukaan noin 40 000 - 50 000 parin koko elinpiiriä voida rajata talouskäytön ulkopuolelle. Tarkoituksenmukaista onkin saada aikaan talousmetsien hoitoa ja käyttöä varten ohjeet, joita noudattamalla voidaan lajin säilymisedellytykset turvata. Suomessa on WWF:n johdolla toiminut liito-oravatyöryhmä laatinut jo vuonna 1996 ohjeet siitä, miten liito-oravan säilyminen voidaan turvata talousmetsissä. Kyseiset ohjeet on julkaistu edellä mainitussa WWF:n julkaisussa. Näiden ohjeiden mukaan liito-oravan pesäpuun ympärille tulee jättää kuhunkin suuntaan harvennushakkuissa 10 - 30 metrin ja uudistushakkuissa 20 - 50 metrin käsittelemätön suojavyöhyke. Lisäksi harvennuksissa tulee jättää lehtipuita ja pyrkiä vähintään 10 % lehtipuusekoitukseen, kun taas uudistushakkuissa tulisi jättää lisäksi latvusyhteys lähimetsään. Alueelliset ympäristökeskukset käyttävät mainittuja ohjeita hyväkseen yksityismetsien hoitoa koskevassa neuvonnassa. Valtion omistamien metsien käyttöä varten on Metsähallitus laatinut vastaavat ohjeet, joita noudatetaan Metsähallituksen hallinnassa olevien metsien käsittelyssä.

Ympäristöministeriö on järjestänyt 13.3.1998 kokouksen talousmetsissä elävän liito-oravan suojeluun tarvittavien ohjeiden laatimista varten sekä varannut 250 000 markkaa tutkimusohjelmaa varten käytettäväksi kahden vuoden aikana. Kokouksessa tehtävää varten asetettiin Helsingin yliopiston, metsäntutkimuslaitoksen, Suomen ympäristökeskuksen, yksityismetsänomistajia edustavan Metsätalouden kehittämiskeskus Tapion sekä Maailman Luonnon Säätiö WWF:n edustajista koostuva työryhmä. Työryhmä on jo laatinut edellä mainittujen liito-oravatyöryhmän ohjeiden pohjalta alustavat metsänhoitosuositukset metsäalueille, joilla esiintyy liito-oravia. Vireillä on tutkimushanke liito-oravan käyttäytymisestä erilaisissa metsäympäristöissä. Tutkimuksen tulosten perusteella metsänhoitosuositukset tarkastetaan ja tarvittaessa muutetaan.

Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikan suojelu ei oikeuta maanomistajaa saamaan luonnonsuojelulain mukaista korvausta aiheutuneesta haitasta, koska lisääntymis- ja levähdyspaikalla on edellä esitetyllä tavalla tarkoitettu pienialaista kohdetta, jonka suojelemisesta ei aiheudu maanomistajalle merkityksellistä haittaa. Poikkeuksena on tilanne, jossa alue perustetaan laajempaan luonnonsuojelulain 24 §:n perusteella luonnonsuojelualueeksi maanomistajan suostumuksella, jolloin korvauksesta sovitaan maanomistajan ja ympäristökeskuksen välillä.

Kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain 19 § 1 mom. mukaan voidaan maanomistajalle maksaa ympäristötukea metsän monimuotoisuutta ylläpitävistä toimista, joihin metsälaki ei velvoita tai jotka koskevat metsälain 10 § tarkoitettuja erityisen tärkeitä elinympäristöjä. Metsänomistaja voi siten saada taloudellista tukea, mikäli ohjeiden noudattaminen aiheuttaisi hänelle vähäistä suurempaa taloudellista menetystä hakkuutulojen vähentymisen vuoksi. Kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain täytäntöönpano on maa- ja metsätalousministeriön alaisuudessa toimivien metsäkeskusten tehtävä.

Tiedottaminen liito-oravan esiintymisalueista ja liito-oravan suojelun edellytyksistä

Liito-oravan huomioonottaminen metsätaloudessa edellyttää tietoa liito-oravareviireistä sekä lajille tyypillisistä elinympäristöistä. Pieni osa liito-oravien reviireistä on kartoitettu ja muun muassa metsäkeskusten tiedossa. Vuoden 1999 alusta ryhdytään tallentamaan metsälain (1093/1996) 10 §:ssä tarkoitettuja erityisen tärkeitä elinympäristöjä koskevia tietoja metsäkeskusten käytössä olevaan paikkatietojärjestelmään. Samassa yhteydessä tallennetaan paikkatietojärjestelmään metsäkeskusten käytössä olevat tiedot liito-oravien esiintymispaikoista. Tallennuksen valmistuttua metsänkäyttöilmoituksen tarkastamisen yhteydessä metsäkeskus tarkistaa paikkatietojärjestelmästä tiedot ilmoitetulla metsänkäyttelyalueella esiintyvistä erityisen tärkeistä elinympäristöistä sekä mahdollisista liito-oravan esiintymispaikoista ja ilmoittaa niistä metsänkäyttöilmoituksen tekijälle. Mahdollisuuksien mukaan tiedot tarkistetaan manuaalisesti ennen paikkatietojärjestelmän tallennuksen valmistumista.

Taloustmetsissä esiintyvän liito-oravan suojelemista selvittävän työryhmän laatimat alustavat metsänhoitosuositukset julkaistaan esitteenä vuoden 1998 loppuun mennessä. Esitettä jaetaan mahdollisimman laajasti metsänomistajille ja metsänkäyttäjille. Kuten edellä on mainittu, metsänhoitosuositukset tarpeen mukaan tarkistetaan meneillään olevan tutkimuksen tulosten perusteella ja julkaistaan uudelleen.

Edellä esitetyn perusteella Suomi katsoo, että se on pannut luontodirektiivin 12 (1) (d) artiklan säännöksen täytäntöön asianmukaisella tavalla. Edellä mainituilla taloustmetsien metsänhoitosuosituksilla tuetaan luontodirektiivin 12 (1) (d) artiklan ja luonnonsuojelulain 49 § 1 momentin täytäntöönpanoa liito-oravan osalta. Toisaalta suositukset tukevat liito-oravan suotuisan suojelutason säilyttämistä laajemmin kuin mitä säännökset edellyttävät. Liito-oravien tunnettuja esiintymiä koskevien tietojen tallentamisella metsäkeskusten paikkatietojärjestelmään varmistetaan tiedon kulku metsänkäyttäjille tiedossa olevista liito-oravaesiintymistä ennen metsänhakkuuta.

Kunnioitavasti

Ympäristöministeri

Pekka Haavisto